



تفاوت مالیات خرده‌فروشی و عمده‌فروشی سیگار چه می‌شود

مالیاتی گله دود می‌شود

سال‌هاست درباره پایین بودن نرخ مالیات بر مواد دخانی صحبت می‌شود و تا به حال در این خصوص کاری انجام نشده، در حالی که سالانه پنج تا ۶ میلیون نفر در سراسر جهان به دلیل مصرف دخانیات جان خود را از دست می‌دهند. برآوردها حاکی از آن است که در ۱۰ سال آینده نرخ مرگ‌ومیر به دلیل استعمال مواد دخانی به ۱۰ میلیون نفر در سال می‌رسد؛ آمار وحشتناکی که در ایران هم وضعیت جالبی ندارد. در بسیاری از کشورهای دنیا به این نتیجه رسیده‌اند که با افزایش قیمت سیگار و مواد دخانی می‌توان از افزایش استعمال آن جلوگیری کرد اما در ایران همچنان برای این مساله کاری انجام نشده و براساس آماري که سال گذشته اعلام شد، سالانه ۱۱ هزار نفر ایرانی در این خصوص از بین می‌روند.



الیه قاسمی
روزنامه‌نگار

ایران ارزان‌ترین سیگار دنیا را در اختیار دارد

صحت درباره مالیات بر مواد دخانی آنجایی تاسف‌آور می‌شود که بدانیم ایران ارزان‌ترین سیگار دنیا را در اختیار دارد. در همین سال جاری کنوانسیون جهانی کنترل دخانیات بدترین نمره مالیات به سیگار در دنیا را به ایران داد؛ موضوعی که بیش از هر چیز به نابسامانی وضعیت دخانیات در کشور بازمی‌گردد. این ماجرا زمانی بغرنج می‌شود که بدانیم تعداد کارخانه‌های دخانیات از سال ۹۴ تاکنون از ۹ مورد به ۱۷ مورد رسیده و سود حاصله از این صنعت باعث شده مافیای دخانیات اجازه ندهند تا این مساله مقابله شود. در همین لحظه که شما این مطلب را می‌خوانید آمارهای نگران‌کننده‌ای از افزایش استعمال دخانیات در دختران به گوش می‌رسد و جای تعجب اینجاست که علی‌رغم وجود قانون و آیین‌نامه‌های متعدد برای مبارزه با دخانیات، هیچ کدام اجرایی نمی‌شوند و در بر همان پاشنه‌ای می‌چرخد که تاکنون چرخیده است. نزدیک به سه سال از عضویت ایران در معاهده و کنوانسیون جهانی کنترل مبارزه با مواد مخدر می‌گذرد اما عملاً در این حوزه عملکرد مثبتی نداشته‌ایم و تا رسیدن به نقطه مطلوب در این زمینه فاصله داریم. طبق قوانین این کنوانسیون ۷۰ درصد قیمت خرده‌فروشی سیگار باید مالیات اخذ شود اما در کشور ما مالیات بر ارزش افزوده سیگار کمتر از ۱۵ درصد است؛ موضوعی که همچون دیگر قوانین به دست فراموشی سپرده شده و اقدامی در این باره انجام نمی‌شود.

مالیاتی که هزینه‌کرد آن مشخص نیست

مالیات بر دخانیات و سیگار یکی از انواع مالیات بر ارزش افزوده است که بر اثر مصرف این نوع محصولات از مصرف‌کننده دریافت می‌شود و پرداخت‌کننده آن خریداران کالا و خدمات هستند. حدوداً یک هفته پیش بود که احمد زمانی، رئیس مرکز برنامه‌ریزی سازمان امور مالیاتی از افزایش ۲۸ درصدی مالیات بر فروش سیگار خبر داد و گفت: «بر این اساس، برای سیگارهای وارداتی ۹۲ درصد، سیگارهای تولید داخل ۲۷ درصد، سیگارهای تولید مشترک ۳۷ درصد و برای سیگارهای تولید داخل با نشان بین‌المللی ۴۲ درصد انواع مالیات و عوارض لحاظ می‌شود که در اختیار وزارت بهداشت و ورزش قرار خواهد گرفت. اظهاراتی که با واکنش بهزاد ولیزاده، رئیس دبیرخانه ستاد کشوری کنترل دخانیات وزارت بهداشت به نرخ‌های اعلام‌شده روبه‌رو شد و او در این رابطه اعلام کرد: «سهام وزارت بهداشت از محل درآمد مالیات بر دخانیات ۵۰ درصد اعلام شده؛ در حالی که وزارت بهداشت در سال ۹۷ و ۹۸ حتی یک ریال هم از محل مالیات بر دخانیات درآمد نداشته است. از نظر سازمان بهداشت جهانی، مالیات کمتر از ۷۰ یا ۷۵ درصد قیمت خرده‌فروشی نمی‌تواند تأثیری بر کاهش مصرف دخانیات داشته باشد، این در حالی است که با محاسبه موارد ذکر شده در اعداد اعلامی از سوی سازمان امور مالیاتی متوجه می‌شویم نرخ مالیات بر دخانیات بر مبنای قیمت خرده‌فروشی کمتر از ۱۵ درصد است که تنها می‌تواند جنبه درآمدی داشته باشد و نه جنبه بازدارندگی از مصرف این دست‌کالاهای آسیب‌رسان سلامت؛ از این رو با توجه به اینکه نرخ‌های مالیاتی کشور ما بسیار پایین است، ایران جزء ضعیف‌ترین کشورها در اجرای سیاست‌های مالیات بر دخانیات است.»

افزایش نرخ مالیات بر مواد دخانی به روایت مخالفان و موافقان

اگرچه کشورهای دیگر با افزایش نرخ مالیات بر مواد دخانی میزان استعمال مواد مخدر در کشور خود را کم کرده‌اند اما در ایران این گونه نیست و این مساله در کشور ما با موافقان و مخالفانی روبه‌رو است. حامیان تفکر عدم افزایش مالیات بر مواد مخدر معتقدند با افزایش نرخ مواد دخانی عملاً موجب افزایش رشد قاچاق مواد دخانی در کشور خواهیم شد و از این رو نباید این موضوع افزایش یابد، در حالی که به گفته بسیاری از کارشناسان این مساله نه تنها باعث افزایش نرخ قاچاق مواد مخدر در کشور نخواهد شد بلکه با توجه به تجربه موفق دنیا در این زمینه می‌توان گفت افزایش مالیات بر سیگار علاوه بر درآمدزایی برای دولت، منجر به کاهش استعمال سیگار در کشور خواهد شد. موضوعی که به گفته ولیزاده از موافقان افزایش مالیات بر مواد دخانی می‌تواند درآمدی نزدیک به ۲۰ هزار میلیارد برای دولت به همراه داشته باشد. البته در این مساله اختلاف نظر زیادی وجود دارد تا جایی که معروفخانی، رئیس مرکز برنامه‌ریزی و نظارت بر دخانیات کشور در وزارت صنعت، معدن و تجارت باره ادعای مطرح‌شده توسط معاون وزیر بهداشت درباره درآمدزایی دولت از افزایش نرخ مالیات بر مواد دخانی می‌گوید: «با افزایش ۱۰ درصدی مالیات سیگار، مبلغ قابل توجهی نصیب دولت نمی‌شود و در صورت تصویب افزایش مالیات این کالا، در نهایت مبلغ ۹۶۰ میلیارد تومان به درآمد‌های دولت اضافه می‌شود که با رقم ۲۰ هزار میلیارد تومانی ادعا شده از سوی معاون وزارت بهداشت، فاصله زیادی دارد. با توجه به مصرف سالانه ۶۵ تا ۷۵ میلیارد نخ سیگار در کشور و تولید ۴۸ میلیارد نخ سیگار در داخل، می‌توان گفت مابه‌التفاوت این ارقام به صورت قاچاق وارد کشور شده و متأسفانه، حتی با وجود افزایش قیمت از میزان قاچاق سیگار کاهش نیافته است که علت آن نیز به گستردگی مرزهای کشور و همچنین عدم تأمین نیاز بازار توسط تولیدکنندگان داخلی برمی‌گردد. با وجود اینکه درآمد زیادی از تولید سیگار در کشور نصیب وزارت بهداشت می‌شود و این وزارتخانه از محل این درآمد برای توسعه و تجهیز بیمارستان‌های خود استفاده می‌کند، اما این نهاد دولتی با صدور بخشنامه‌های گوناگون توسط ستاد کشوری کنترل و مبارزه ملی با دخانیات از صدور مجوز جدید برای تولید دخانیات در کشور جلوگیری می‌کند.»

قوانین در حوزه مبارزه با دخانیات اعمال نمی‌شوند

با این تأیید و تکذیب‌ها به نظر می‌رسد عملاً سیستم مالیاتی در کشور ما نتوانسته است نرخ دقیقی را از این میزان تهیه کند و از طرفی مافیای دخانیات در کشور هم از جمله عواملی شده که بر این مساله تأثیر گذاشته است. به گفته مسجدی، دبیرکل ستاد مبارزه با دخانیات، عملکرد سیستم مالیاتی در این زمینه به قدری ضعیف است که نرخ واقعی را نمی‌تواند به درستی تعیین کند تا روی پاکت‌ها و محصولات دخانی درج و بر آن اساس مالیات تعیین شود. وزارت صنعت نیز در این موضوع کوتاهی کرده، چرا که نظارتی روی قیمت‌ها ندارد. تمام صنایع کشور در ۱۵ سال اخیر ورشکست شده یا تولیدات آنها به نصف رسیده است. اما در ۶ ماه اول امسال ۶۱۷ میلیارد دلار برای تولیدات سیگار و دخانیات در کشور سرمایه‌گذاری شد. سوال اساسی که در این مورد مطرح می‌شود این است که چرا کشور آمریکا که همه صنایع را تحریم کرده، برای حضور و تولید سیگار در ایران چراغ سبز نشان می‌دهد؟ در این رابطه با مسئولان ذی‌ربط به گفت‌وگو پرداختیم تا واقعیت را از زبان آنها بشنویم. محمدحسین قربانی، نایب‌رئیس کمیسیون بهداشت مجلس شورای اسلامی در این رابطه به «فرهنگستان» گفت: «ما در حوزه تقنینی مبارزه با مواد مخدر پروتکل‌های مخصوص به خود را داریم و هیچ نیازی به حاشیه رفتن و نقل قول نداریم. براساس قوانین مصوب‌شده در سال ۸۵ و ابلاغیه آن در سال ۸۶ باید هر سال ۱۰ درصد بر میزان مالیات دخانیات می‌افزودیم که این رقم به میزان ۷۰ درصد در خرده‌فروشی دخانیات می‌رسد، متأسفانه این اتفاق نیفتاد، در حالی که اگر این قانون اجراء می‌شد، ما می‌توانستیم درآمد ۳۳ هزار میلیارد تومانی را از این میزان داشته باشیم که براساس قانون به وزارت بهداشت، صداوسیما و وزارت ورزش و جوانان برسد، حتی قانونگذار درصد این مالیات‌ها را هم به تفکیک مشخص کرده است. هر سال درباره این موضوع صحبت می‌کنیم اما این منابع در این سال‌ها محقق نشده‌اند. براساس این برآورد در قانون بودجه کمتر از هزار میلیارد تومان برای این مساله در نظر گرفته شده است که تازه درباره این رقم هم باید بحث کنیم که به کدام دستگاه چه میزان از این درآمد اختصاص می‌یابد. این مساله به ضعف دولت و مجلس بازمی‌گردد؛ اولاً براساس قانون دولت باید در نحوه اجرای دریافت مالیات دقت کند. چگونه است که ما قادریم از یک دهه که ساده، مالیات دریافت کنیم ولی نمی‌توانیم به راهکاری دست پیدا کنیم که مالیات بر خرده‌فروشی در دخانیات را در کشور اجرایی کند.»

کما اینکه براساس پروتکل‌های بین‌المللی در تمامی نقاط دنیا مالیات دخانیات را براساس خرده‌فروشی محاسبه می‌کنند. در این شرایط رانتی که خود مجموعه دخانیات در اختیار دارد و در خود دولت و مجلس هم گسترانیده شده منجر به ایجاد یک ناهنجاری اجتماعی می‌شود. اکنون حدود ۲۵ میلیارد تومان هزینه درمان سیگاری‌ها را از جیب بیت‌المال و مردم فقیر و کارگران می‌پردازیم. این وضعیت منطقی نیست، از طرفی شمانمی‌توانید به افراد بگویید سیگار نکشید اما اگر فردی می‌خواهد به استعمال دخانیات بپردازد، باید هزینه آن را به بیت‌المال پرداخت کند. متأسفانه قیمت سیگار در منطقه به ارزان‌ترین رقم خود رسیده است. فارغ از مباحثی که برخی کارشناسان در مورد تأثیر تغییر مالیات بر دخانیات بر افزایش یا کاهش دخانیات مطرح می‌کنند اما در شرایطی که دنیا کشورمان را تحریم کرده و از فروش دارو هم به کشورمان خودداری می‌کنند، برخی کشورهای آمریکایی، کراهی و زاپنی در حال تولید دخانیات در کشور هستند و سالانه رقمی معادل ۱۰ هزار میلیارد به جیب می‌زنند. ما نیروی ارزان بازار کار ۸۰ میلیونی را در اختیارشان قرار دادیم و حالا که می‌خواهیم مالیات از آنها بگیریم، متأسفانه زیر بار نمی‌روند. شما ببینید قانون صریحاً اجازه استعمال قلیان در قهوه‌خانه‌راندان اما این مساله هم اجرایی نشد. دشمن امروز از هر حربه‌ای استفاده می‌کند که هم هزینه ما را بالا ببرد، هم سلامت جامعه را نابود کند، هم مالیات در این زمینه گرفته نشود و آنها هم تجارت‌شان را کسب کنند. مبنای مخالفان افزایش مالیات بر دخانیات بر این اساس است که ما اکنون مالیات براساس نرخ کارخانه حساب می‌کنیم. یک سیگار مارلبورو در کارخانه چهارهزار تومان است اما همان در بازار به قیمت ۱۰ هزار تومان به فروش می‌رسد و این مابه‌التفاوت در هیچ کجا محاسبه نشده و مالیات از آن گرفته نمی‌شود. مالیات بر دخانیات باید بر خرده‌فروشی اعمال شود که متأسفانه چنین اتفاقی نمی‌افتد. برخی نمایندگان مجلس و دولتی از این صنعت به عنوان یک صنعت اشتغال‌زاداف می‌کنند، در حالی که در هیچ کجای دنیا برای اشتغال‌زایی، این هزینه سنگین را برای سلامت مردم ایجاد نمی‌کنند که ما اینچنین رفتار می‌کنیم. با وجود این اجازه گرفتن مالیات را هم به افراد نمی‌دهند و برخی آقایان زبان‌شان دراز است که مالیات در این خصوص گرفته نشود. من در طول هشت‌سالگی که در مجلس بودم خسته شدم آنقدر که برای این مساله فریاد زدم. صدای ما به جایی نمی‌رسد.»

تجربه موفق دنیا در کاهش استعمال دخانیات با افزایش مالیات بر آن

اگرچه ضعف نهاد‌های نظارتی بر میزان مالیات بر مواد دخانی چشمگیر است اما این مساله در دیگر کشورهای دنیا به این صورت نیست و آنها قوانین سختگیرانه‌ای را در این زمینه اعمال می‌کنند. صفتیان، پژوهشگر مواد مخدر و مدیرعامل موسسه دانش اعتماد عیسی در این رابطه به «فرهنگستان» گفت: «براساس تجربه‌ای که همه کشورهای دنیا با آن مواجه شده‌اند، افزایش مالیات بر کاهش استعمال مواد دخانی مانند سیگار موثر بوده و ارتباط مستقیم با آن دارد اما مشکلی که در کشور ما وجود دارد این است که همواره بین تولیدکنندگان داخلی در کشور و واردکنندگان اختلاف نظر و رقابت وجود دارد که در نهایت هم همه سودها به نفع آنهاست و این سود هیچ‌وقت به نفع وزارت بهداشت یا سازمان‌های متولی نبوده و نیست. اگر ما مالیات بر مواد دخانی را افزایش دهیم، شاید نتوانیم میزان مصرف را در کشور کاهش دهیم اما پولی که از این طریق به دست می‌آید، می‌تواند در جهت فرهنگ‌سازی برای پیشگیری و کاهش استعمال دخانیات موثر باشد. این هزینه می‌تواند برای افرادی که از استعمال دخانیات دچار آسیب شده‌اند هم موثر باشد. متأسفانه قیمت سیگار در کشور ما پایین است و خود این مساله قاچاق معکوس سیگار داخلی را به کشورهایی نظیر پاکستان افزایش می‌دهد. در همه کشورهای دنیا با این مسائل به خوبی برخورد می‌شود اما در کشور ما نهایت کمیته دخانیات وجود دارد که شهرداری و وزارت بهداشت و چند ارگان دیگر درگیر آن هستند اما ساختاری که بخواهد به این مساله ورود کند و نظارت داشته باشد، وجود ندارد. برای مثال در زمینه فروش سیگار در دکه‌ها یا خرید و فروش آن به افراد زیر ۱۸ سال چه میزان قوانین نوشته شده داریم که هیچ‌کدام عملیاتی نمی‌شوند و وضعیت این گونه می‌شود. در همه کشورها به این صورت نیست که افراد بتوانند به راحتی سیگار را به دست بیاورند و محل‌های مخصوصی برای فروش وجود دارد. ضابطه فروش سیگار براساس رده سنی تعریف می‌شود. در حالی که قیمت سیگار هم بسیار بالاست و دولت‌ها پول فروش سیگار را برای فرهنگ‌سازی در این زمینه هزینه می‌کنند در حالی که در ایران چنین نیست و پول آن صرف موارد دیگر می‌شود. براساس قانون صداوسیما باید در رابطه با کاهش استعمال دخانی فرهنگ‌سازی کند اما تبلیغات برای این ارگان اهمیت بیشتری دارد و بودجه خود را از این طریق تأمین می‌کند. متأسفانه آمار دقیقی هم درباره میزان مرگ‌ومیر در مواد مخدر به‌ویژه سیگار نداریم.»

فناوری

ماجرای پروکسی سرکاری روسی



داشته که از کدام استفاده کنند. او در پاسخ به این سوال که آیا می‌توان در آینده چنین سیستمی را راه‌اندازی کرد که اصلاً نیازی به نصب فیلترشکن نباشد، گفت به شرطی که پلتفرم بلاکچین آن راه‌اندازی شده باشد، قطعاً این امکان وجود خواهد داشت اما این سیستم هنوز راه‌اندازی نشده است.

اطلاعات به صحت پرداختیم تا صحت و سقم این موضوع را از او جویا شویم. او در گفت‌وگو با «فرهنگستان» گفت: «موضوعی که اینجا مطرح است اینکه تلگرام قبلاً پروکسی‌هایی ایجاد کرده بود که افراد با استفاده از آنها می‌توانستند از تلگرام بدون نصب فیلترشکن استفاده کنند. اتفاق جدیدی که افتاده این است که اکنون سیستم جدیدی به صورت تستی راه‌اندازی شده که آن هم مانند فیلترشکن است، به عبارت ساده‌تر می‌توان گفت این یک نوع پروکسی آیدیت‌شده جدید است که امکان استفاده از تلگرام را بدون فیلترشکن برای افراد فراهم می‌کند. البته این مساله هم قابل پیشگیری است و این گونه نیست که نتوان جلوی آن را گرفت و در مدت زمان کوتاهی مانند دیگر پروکسی‌های داخلی تلگرام جلوی آن گرفته خواهد شد.»

او در ادامه به تشریح این موضوع و شباهت‌های آن با سیستم بلاکچین پرداخت و تأکید کرد: «این مساله با بلاکچین تفاوت دارد، چرا که اگر پلتفرم بلاکچین اجرایی شود، شما اساساً نمی‌توانید جلوی آن را بگیرید. در سیستم بلاکچین اگر یک نفر به تلگرام وصل باشد، همه مردم می‌توانند به تلگرام وصل شوند ولی این مساله هنوز اجرایی نشده است، در آن شرایط شما به جای اینکه به سرورهای تلگرام وصل شوید، می‌توانید به سایر سرورها وصل شوید و بدون فیلتر از تلگرام استفاده کنید. اگر میزان کاربران ایران در تلگرام را ۱۰ میلیون در نظر بگیریم، کافی است از این میزان ۱۰۰ هزار نفر به فیلترشکن خوب دسترسی داشته باشند. در اینجا باقی افراد نیازی به نصب فیلترشکن ندارند و دولت و فیلترشکن نمی‌توانند افراد را تک به تک محدود کنند. اما سیستمی که درباره آن صحبت می‌شود با بلاکچین تفاوت دارد و تنها یک پروکسی جدید است که تلگرام آن را به صورت تستی راه‌اندازی کرده است.»

کاظمی در پایان گفت: «هر روز علم در حال پیشرفت است و از همه مهم‌تر اینکه وقتی محدودیتی ایجاد می‌شود، طرف مقابل تمام نیروی خود را به کار می‌گیرد تا زمینه آن موضوع را فراهم کند. در این شرایط اپلیکیشن‌های داخلی باید به گونه‌ای فعالیت کنند که سرویس‌دهی و خدمات‌دهی خوبی به مردم داشته باشند، در این صورت برای مردم تفاوتی نخواهد

مدت مدیدی است از روزهای بدون اینترنت و فیلترشکن تلگرام عبور کرده‌ایم و پرایمان عادی شده است که به منظور استفاده از تلگرام به فیلترشکن متوسل شویم. در این شرایط که عادی به نظر می‌رسد، از ابعاد روز گذشته پیام‌هایی در کانال‌های تلگرامی دست به دست شد که با قرار دادن آی‌پی فیلترشکن روی کشور روسیه عملاً می‌توان فیلترشکن تلگرام را دور زد و بدون نصب فیلترشکن از این مساله استفاده کرد. انتشار این خبر کافی بود تا همه سراغ فیلترشکن‌های گمشده‌شان بروند و این موضوع را روی گوشی‌های خود تست کنند. ما هم از این مساله مستثنی نبودیم و البته موفق هم نشدیم با وصل شدن به آی‌پی روسی بدون فیلترشکن به تلگرام وصل شویم. موضوع را با کارشناسان درمیان گذاشتیم و صحبت‌مان با آنها موید این مساله بود که این موضوع تنها روی برخی گوشی‌های اندروید جواب می‌دهد و این پروکسی هنوز قابلیتی برای ارسال مدیا نداشته و عملاً تنها قادر به ارسال و دریافت متون است.

در همین راستا با رسول کاظمی، یکی از کارشناسان فناوری